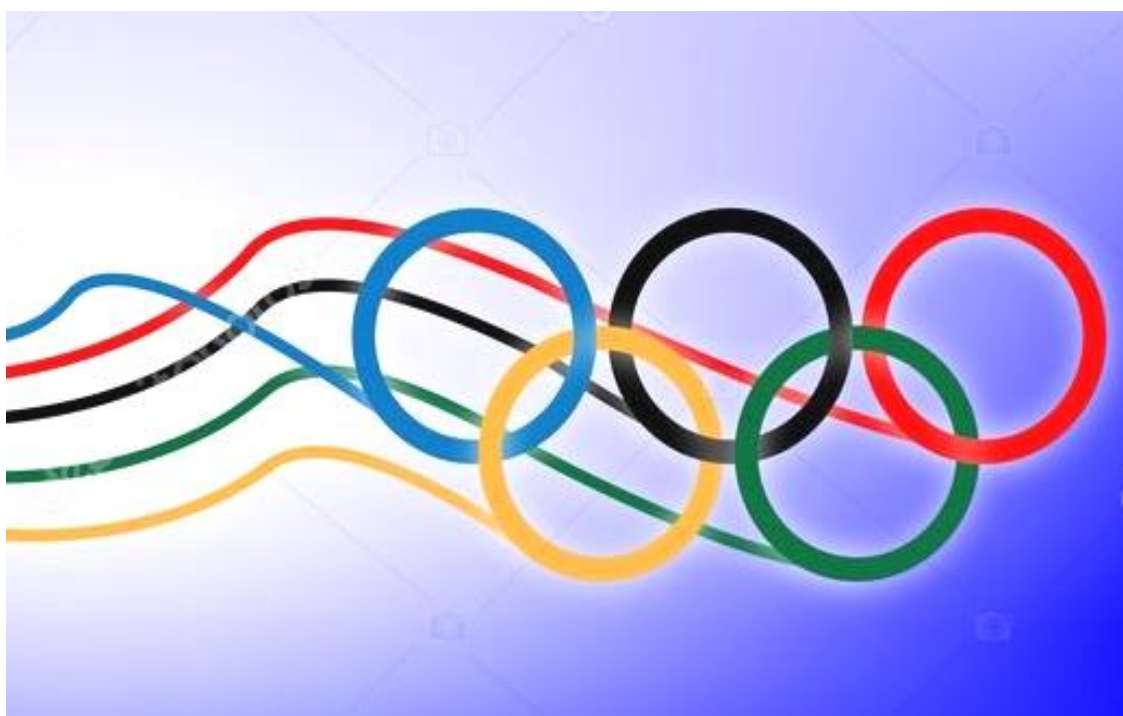

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет**

А. В. Симонік

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

**Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
напрямів підготовки «Спорт», «Фізичне виховання»,
«Здоров'я людини»**

Запоріжжя

2017

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

А. В. Симонік

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
напрямів підготовки «Спорт», «Фізичне виховання»,
«Здоров'я людини»

Затверджено

вченою радою ЗНУ

Протокол № 10 від 25.04.2017 р.

Запоріжжя

2017

Симонік А. В.

Олімпійський та професійний спорт: методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напрямів підготовки «Спорт», «Фізичне виховання», «Здоров'я людини» / А. В. Симонік. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2017. – 44 с.

У виданні подано зміст практичних занять, у ході яких передбачено засвоєння студентами основ олімпійського та професійного спорту й набуття необхідних умінь і навичок. Охарактеризовано особливості класифікації видів спорту. Значну увагу приділено розкриттю сутності понять «спортсмен-аматор» і «спортсмен-професіонал»; особливостям організаційної структури ліги; положенням Олімпійської хартії; системі відбору спортсменів (система «драфт»).

Визначення основних термінів і понять навчальної дисципліни розкрито в глосарії. Для діагностики рівня засвоєння знань запропоновано питання й тести для самоконтролю, для поглибленого вивчення програмного матеріалу рекомендовано основну та додаткову літературу.

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра напрямів підготовки «Спорт», «Фізичне виховання», «Здоров'я людини».

Рецензент

Б. В. Кокарев, доцент кафедри фізичної культури і спорту.

Відповідальний за випуск

А. В. Сватьєв, професор, завідувач кафедри фізичної культури і спорту.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Зміст практичних занять.....	6
Тема № 1. Основні поняття. Класифікація видів спорту	6
Тема № 2. Трансформація понять «спортсмен-аматор» і «спортсмен-професіонал».....	10
Тема № 3. Організаційна структура ліги	14
Тема № 4. Основа олімпійського спорту – Олімпійська хартія	17
Тема № 5. Особливості системи відбору спортсменів у командних видах професійного спорту (система «драфт»)	21
Тести для підсумкового контролю.....	27
Глосарій	39
Література	43

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Олімпійський та професійний спорт» належить до циклу дисциплін за вибором вищого навчального закладу. Метою її викладання є обґрунтування особливостей становлення олімпійського та професійного спорту, дослідження сучасного стану й перспектив їх розвитку, ознайомлення з ефективними методами відбору спортсменів, а також формування необхідних умінь і навичок для здійснення професійної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Олімпійський та професійний спорт» є: ознайомлення з історією виникнення олімпізму та професіоналізму; з'ясування завдань і функцій олімпійського та професійного спорту; усвідомлення особливостей організації та управління олімпійським і професійним спортом, засвоєння особливостей системи відбору спортсменів вищої кваліфікації, а також особливостей системи підготовки та проведення змагань в олімпійському та професійному спорті.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Олімпійський та професійний спорт» має тісні міждисциплінарні зв'язки з такими дисциплінами, як «Теорія та методика фізичного виховання», «Теорія обраного виду спорту з основами методик», «Професійна майстерність тренера», «Олімпійський та спортивний рух», «Міжнародний олімпійський та спортивний рух», «Маркетинг у спорті».

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Олімпійський та професійний спорт» студенти повинні

Знати:

- категоріально-понятійний апарат курсу;
- історію становлення та закономірності розвитку олімпійського та професійного спорту;
- цільову спрямованість олімпійського та професійного спорту та їх взаємозв'язок;
- завдання і функції олімпійського та професійного спорту;
- класифікацію видів спорту;
- особливості організації та структуру управління професійним спортом;
- систему відбору спортсменів у командних видах професійного спорту;
- основні принципи Олімпійської хартії.

Уміти:

- вільно оперувати термінами й поняттями курсу;
- застосовувати методи відбору й підготовки спортсменів та обґрунтовувати їх ефективність;

- аналізувати стан і передбачати перспективи розвитку професійного спорту у світі в цілому та в Україні зокрема;
- орієнтуватися в сучасних тенденціях розвитку олімпійського та професійного спорту;
- аналізувати проблеми сучасного олімпійського руху;
- застосовувати набуті знання, вміння та навички в майбутній тренерській, педагогічній, суддівській та інструкторській діяльності, а також для вирішення виховних і освітніх завдань.

Засвоєнню передбачених програмою дисципліни «Олімпійський та професійний спорт» знань і набуттю необхідних умінь і навичок сприятимуть практичні заняття, оскільки в основу кожного з них покладено принцип зв'язку теорії та практики. У запропонованому автором виданні подано зміст практичних занять відповідно до робочої програми курсу. Опрацювання запропонованого навчально-методичного матеріалу та чітке дотримання наданих рекомендацій дозволить студентам підготуватися до занять, успішно виконати практичні завдання, а також забезпечить готовність до здійснення в подальшому професійної діяльності.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1. Основні поняття. Класифікація видів спорту

Мета заняття: засвоїти основні поняття олімпійського та професійного спорту; розглянути відмінності між різновидами сучасного спорту; ознайомитися із сучасними класифікаціями видів спорту.

План

1. Поняття про професійний, олімпійський, масовий спорт. Принципові відмінності та взаємозв'язок понять.
2. Підходи до розвитку професійного спорту.
3. Класифікація видів спорту
 - а) залежно від особливостей тренувальної та змагальної діяльності;
 - б) залежно від специфіки рухів;
 - в) на основі аналізу структури рухових дій;
 - г) на основі відповідності міжнародному статусу;
 - д) в аспекті міжособистісних взаємодій спортсменів.

Ключові терміни та поняття: *професійний спорт, олімпійський спорт, масовий спорт, бізнес, маркетинг, спонсорство, асоціація спортсменів-професіоналів, спортивні функціонери.*

Методичні рекомендації

У процесі підготовки до заняття необхідно звернути увагу на те, що на сьогодні чітко визначилися три різновиди сучасного спорту, що мають різну цільову спрямованість і критерії ефективності: 1) *олімпійський спорт*; 2) *масовий спорт*; 3) *професійний спорт*. Олімпійський, масовий і професійний спорт – це водночас самостійні явища та галузі знань, що характеризуються принциповими відмінностями, які, однак, не виключають їх часткового збігу та тісної взаємодії.

Розрізняють два основних підходи до розвитку професійного спорту – *комерційно-спортивний* і *спортивно-комерційний*. Основою першого підходу є прагнення до максимальних доходів і прибутку, а спортивна діяльність і спортивний результат розглядаються лише як засіб досягнення мети. Цей підхід домінує в американському професійному спорті. Другий підхід, характерний для міжнародного та європейського професійного спорту, на перший план висуває спортивний результат і гостроту спортивної боротьби, що є пріоритетним моментом і обов'язковою умовою спортивного бізнесу. Професійний спорт спортивно-комерційного типу викликає великий суспільний інтерес, що, зокрема, виражається у фінансовій підтримці його розвитку з боку держави.

Опрацювання третього питання плану передбачає ознайомлення з класифікаціями видів спорту. Важливо усвідомити, що у спорті є різноманітні класифікації його видів. Залежно від *особливостей тренувальної та змагальної діяльності* спортсменів виокремлюють шість груп, а саме: 1) атлетичні види спорту; 2) види спорту, в яких рухова діяльність спортсмена спрямована на

управління засобами пересування; 3) види спорту з використанням спеціальної спортивної зброї; 4) види спорту, засновані на зіставленні результатів конструкторської діяльності; 5) види спорту, пов'язані з пересуванням по місцевості; 6) види спорту, де діяльність спортсмена носить характер абстрактно-композиційного мислення.

Проте ця класифікація неприйнятна для олімпійського спорту, оскільки відповідно до Олімпійської хартії деякі види спорту з наведених груп не можуть бути представлені в програмах Олімпійських ігор через невідповідність основним критеріям, які висувуються до олімпійських видів спорту. Це насамперед види спорту, дисципліни або види змагань, у яких результати головним чином залежать від механічної рушійної сили. Тому так звані технічні види спорту, що входять до складу другої та четвертої груп не можуть бути включені до програми Олімпійських ігор. Також не входять до програми Олімпійських ігор види п'ятої та шостої груп.

Найбільш поширеною є класифікація, яка відображає *специфіку рухів*, а також *структуру змагальної та тренувальної діяльності*, характерну для різних видів спорту. Ця класифікація включає такі види спорту: 1) циклічні; 2) швидко-силові; 3) складнокоординаційні; 4) єдиноборства; 5) спортивні ігри; 6) багатоборства й комбіновані види.

У спеціальній літературі наводиться також класифікація олімпійських видів спорту, що ґрунтується на *аналізі структури рухових дій*. Згідно з нею виокремлюють такі види спорту: 1) з циклічною структурою рухів; 2) з ациклічною структурою рухів; 3) з комбінованою структурою рухів.

Згідно з *міжнародним статусом*, що відображає географічне поширення видів спорту, а також кількість країн, які їх культивують, олімпійські види спорту можуть бути розподілені на: 1) міжнародні (поширені в переважній більшості країн); 2) регіональні (культивуються лише в деяких країнах); 3) народно-національні (розвинені серед окремих націй і народів).

Питання та тести для самоконтролю

1. Дайте визначення таких понять, як «професійний спорт», «олімпійський спорт», «масовий спорт», «бізнес», «маркетинг», «спонсорство», «асоціація спортсменів-професіоналів», «спортивні функціонери».

2. Назвіть країни, в яких переважають такі підходи до розвитку професійного спорту, як спортивно-комерційний та комерційно-спортивний. Поясніть, із чим це пов'язано.

3. Які класифікації видів спорту вам відомі? На якій основі розроблена кожна з них? Яка із класифікацій може бути застосована до олімпійських видів спорту? Відповідь обґрунтуйте.

4. Яка дисципліна вивчає історію виникнення й розвиток олімпійського та професійного спорту, його вплив на особистість і суспільство, а також встановлення взаємозв'язку з іншими сферами суспільної діяльності?

- а) олімпійський та професійний спорт;
- б) професійна майстерність тренера;
- в) теорія спортивного тренування з основами методик.

5. Укажіть мету дисципліни «Олімпійський та професійний спорт»:

а) засвоєння майбутніми фахівцями необхідних знань з історії розвитку; соціальних, економічних, маркетингових аспектів; зі спортивного тренування й перспектив розвитку олімпійського та професійного спорту;

б) вивчення особливостей проведення змагань у професійному та олімпійському спорті;

в) вивчення особливостей проведення Олімпійських ігор.

6. У якій сфері спортивної діяльності спортсмени є працівниками розважального бізнесу?

а) у професійному спорті;

б) в олімпійському спорті;

в) у масовому (народному) спорті.

7. В основі якого виду спортивної діяльності лежить використання засобів фізичної культури для гармонійного розвитку людини, зміцнення здоров'я та профілактики захворювань, самоствердження і самопізнання, раціональної організації дозвілля?

а) у професійному спорті;

б) в олімпійському спорті;

в) у масовому (народному) спорті.

8. Який вид спортивної діяльності є потужним стимулом для розвитку масового спорту, залучення до нього мільйонів людей різного віку, особливо дітей і молоді?

а) професійний спорт;

б) олімпійський спорт;

в) масовий (народний) спорт.

9. У якому виді спортивної діяльності найвищим критерієм ефективності є отримання золотої медалі?

а) у професійному спорті;

б) в олімпійському спорті;

в) у масовому (народному) спорті.

10. У якому виді спортивної діяльності основним критерієм ефективності є отримання прибутку?

г) у професійному спорті;

д) в олімпійському спорті;

е) у масовому (народному) спорті.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю:

Різновид спорту	Цільова спрямованість	Критерій ефективності
Олімпійський спорт		
Професійний спорт		
Масовий спорт		

2. Заповніть таблицю, оберіть види спорту із переліку запропонованих і встановіть відповідність:

№ з/п	Група	Вид спорту
1.	Атлетичні види спорту	
2.	Види спорту, в яких рухова діяльність спортсмена спрямована на управління засобами пересування	
3.	Види спорту з використанням спеціальної спортивної зброї	
4.	Види спорту, засновані на зіставленні результатів конструкторської діяльності	
5.	Види спорту, пов'язані з пересуванням по місцевості	
6.	Види спорту, де діяльність спортсмена носить характер абстрактно-композиційного мислення	

Види спорту та спортивні дисципліни: авіамоделювання, альпінізм, баскетбол, бокс, важка атлетика, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, волейбол, гандбол, автоспорт, дзюдо, карате, кульова стрільба, легка атлетика, мотоспорт, спортивна гімнастика, стрільба з лука, судномоделювання, туризм, ушу, футбол, художня гімнастика, шахи, шашки, яхтинг.

3. Заповніть таблицю, оберіть види спорту із переліку запропонованих і встановіть відповідність:

№ з/п	Група	Вид спорту
1.	Циклічні види спорту	
2.	Швидкісно-силові види спорту	
3.	Складнокоординаційні види спорту	
4.	Єдиноборства	
5.	Спортивні ігри	
6.	Багатоборства й комбіновані види	

Види спорту та спортивні дисципліни: бадмінтон, баскетбол, бейсбол, біатлон, бігові дисципліни легкої атлетики, бокс, боротьба вільна, боротьба греко-римська, важка атлетика, велосипедний спорт, веслувальний слалом, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, вітрильний спорт, водне поло, волейбол, гандбол, футбол, дзюдо, керлінг, кінний спорт, легкоатлетичні десятиборства й семиборства, легкоатлетичні стрибки та метання, лижне двоєборство, лижні перегони, настільний теніс, плавання, синхронне плавання, спортивна гімнастика, стрибки на лижах з трампліна, стрільба з лука, стрільба кульова, стрільба стендова, сучасне п'ятиборство, теніс, пляжний волейбол, тріатлон, тхеквондо, фехтування, фігурне катання, фрістайл, хокей із шайбою, хокей на траві, художня гімнастика, швидкісний біг на ковзанах, шорт-трек.

Тема № 2. Трансформація понять «спортсмен-аматор» і «спортсмен-професіонал»

Мета заняття: засвоїти сутність понять «аматор» і «професіонал», розглянути історичні аспекти їх трансформації; ознайомитися з проблемою участі спортсменів-професіоналів в Олімпійських іграх сучасності.

План

1. Визначення сутності поняття «аматор» у професійному спорті. Проблема аматорського спорту.
2. Послідовники «абсолютного» аматорства. Е. Брендедж – засновник Кодексу любителя.
3. Визначення сутності поняття «професіонал» у професійному спорті.
4. Проблема участі спортсменів-професіоналів в Олімпійських іграх сучасності. Діяльність Х. А. Самаранча.

Ключові терміни та поняття: *спортсмен-аматор, спортсмен-професіонал, принцип любительства, «спорт джентльменів».*

Методичні рекомендації

Вивчення теми необхідно розпочати із засвоєння змісту понять «аматор» і «професіонал». Так, в енциклопедії «Британіка» поняття «аматор» тлумачиться як *«особа, що бере участь у будь-якому виді мистецтва, ремесла, ігор, спорту або в іншій діяльності виключно для задоволення і розваги»*. Тому той, хто мав перевагу в силі або майстерності, обумовлену професією, не допускався до любительських змагань.

Акцентувати увагу необхідно на тому, що ідея аматорства не має нічого спільного з Олімпійськими іграми Стародавньої Греції. Відомих давньогрецьких спортсменів усім необхідним забезпечували міста, в яких вони проживали (спортсмени звільнялися від податків, отримували безкоштовне харчування, коштовні подарунки, великі грошові призи). Крім того, в давнину спортсмени понад усе високо цінували *саму участь у змаганнях*, а не прагнули заробити гроші. Отже, витоки розвитку професійного спорту потрібно шукати у Стародавній Греції.

Важливо усвідомити, що в Англії статус «спортсмена-аматора» визначався не фактом отримання ним грошей, а його *соціальним статусом*. Усі любителі називали себе «джентльменами». Це в основному були заможні люди, які розглядали грошовий приз як винагороду, а не як засіб до існування.

У середині ХІХ ст. поняття «любитель» зазнало змін. У Хартії Аматорського спортивного союзу Англії 1886 р. аматором вважався *«будь-який джентльмен, який ніколи не брав участі у відкритому змаганні за грошову винагороду та призи разом із професіоналами, ніколи не працював викладачем або інструктором із фізичного виховання для одержання засобів до існування, а також не був механіком, ремісником або*

чорноробом». Відтак уже в минулому столітті отримання грошей любителями заборонялося. Проте таке формулювання носило яскраво виражений елітарно-класовий і дискримінаційний характер.

Уперше правила аматорства були опубліковані в Бюлетені МОК (1894, № 1). Вони включали сім пунктів, головний з яких визначав аматора як *«людину, що ніколи не брала участі в змаганнях, відкритих для всіх бажуючих, не змагалася за грошовий приз або гроші з якогось іншого джерела, не брала участі у змаганнях із професіоналами й ніколи в житті не була оплачуваним викладачем або інструктором із фізичного виховання»*. Зазначалося також, що учасник Ігор не може бути аматором в одному виді спорту і професіоналом в іншому.

Серйозна дискусія з проблеми аматорства та професіоналізму в спорті розгорнулася на Сесії МОК у Берліні (1909 р.). Член МОК Т. Кук (Великобританія) запропонував, щоб кожна Міжнародна спортивна федерація сама визначала статус спортсмена-аматора. Дискусія засвідчила, що концепція аматорства багатьма почала трактуватися як правило допуску спортсменів на Олімпійські ігри. У 1911 р. англієць Р. де Корей Лаффен вніс на розгляд Сесії МОК у Будапешті нове визначення любителя як людини, яка може змагатися на Олімпійських іграх, якщо вона ніколи:

- не брала участі у змаганнях на грошовий приз, гроші або парі;
- не нагороджувалася грошима або будь-якого роду грошовою допомогою за участь у змаганнях (уточнювалося, що при відшкодуванні витрат за участь у змаганнях спортсмен не втрачав аматорського статусу);
- не отримувала ніякої премії за втрачений на змагання час;
- не продавала й не закладала свій приз, виграний у змаганнях.

Заборонялося також брати участь у змаганнях професійним тренерам та інструкторам. У такій редакції текст правил було прийнято. Правила діяли до сесії МОК в Антверпені (1920 р.).

Принцип допуску спортсменів на Ігри – принцип аматорства – в документах МОК ніколи не відзначався чіткістю. Він постійно уточнювався і в загальних рисах визначився лише в 1914 р. у документах конгресу МОК, який відбувся в Парижі. Важливі поправки вніс конгрес 1921 р. (Лозанна) в правила допуску. Тоді міжнародним спортивним федераціям було надано право визначати статус спортсмена-аматора. На конгресі МОК 1925 р. (Прага) вперше було озвучено поняття *«оплата спортсменам за витрачений час»*. Цей час обмежувався двома тижнями, які надавалися спортсмену для участі у змаганнях за кордоном протягом року.

Статус спортсмена-аматора енергійно захищав президент Олімпійського комітету США і віце-президент МОК Е. Брендедж, який керував олімпійським рухом протягом 20 років (1952-1972 рр.) і був найбільш безкомпромісним захисником Кодексу любителя. Він розглядав Кодекс як своєрідну «філософію життя», що сприяє виявленню найбільш благородних прагнень визначних людей кожного покоління; віддзеркалює найвищі закони моралі, які не в змозі охопити жодна релігія чи філософія. Називаючи професійний спорт розвагою, Е. Брендедж неодноразово підкреслював, що *«любители-олімпійці – це*

спортсмени, які займаються спортом заради задоволення, відпочинку та приємного проведення часу; в основі їх спортивної діяльності лежить любов до спорту без будь-якої зацікавленості у винагороді або оплаті в будь-якій формі». Сесіями МОК, які відбулися в 1955 р. (Прага) і 1958 р. (Токіо), було прийнято таке формулювання.

У квітні 1971 р. МОК була прийнята нова редакція Правила 26, яке передбачало дотримання учасниками Олімпійських ігор традиційного олімпійського духу та етики, регулярні заняття спортом під час дозвілля без отримання будь-якої винагороди за участь; вони повинні мати основну професію, щоб забезпечити своє існування як сьогодні, так і в майбутньому. На Сесії МОК 1974 р. (Відень) в це правило було внесено зміни. Воно отримало назву Положення про допуск (замість Положення про любительство). В результаті МОК дозволив спортсменам отримувати відшкодування заробітної плати за період підготовки до змагань і участі в них, а також допомогу для оплати харчування та розміщення, транспортних витрат, спортивного інвентарю та форми, страхування, вартості лікування, фізіотерапії й оплати тренерів. Зазначалося, що всі ці виплати проводяться лише за погодженням національних спортивних організацій. Дозволялося також отримання спортсменами-студентами спортивних та академічних стипендій.

Найбільш активно підтримував ідею допуску професіоналів на Ігри президент МОК Х. А. Самаранч. У лютому 1985 р. у Калгарі виконком МОК несподівано оголосив про допуск професійних спортсменів віком до 23 років на Олімпійські ігри 1988 р. для участі у змаганнях із футболу, тенісу та хокею. В жовтні 1985 р. в Лісабоні на засіданні МОК з представниками федерацій і НОК обговорювався так званий «Кодекс атлета», запропонований замість Правила 26. Задля допуску до участі в олімпійському русі, зокрема в Олімпійських іграх, спортсмен повинен дотримуватися й поважати Олімпійську хартію, а також правила Міжнародної спортивної федерації, до якої він належить, схвалені МОК. Отже, будь-який спортсмен, який дотримувався Хартії та Кодексу, міг бути допущений до Олімпійських ігор. Практично стиралася межа між спортсменом-аматором і професіоналом, і останньому надавався доступ до участі в Іграх без будь-яких обмежень. Були зняті всі обмеження щодо фінансування підготовки, а основні вимоги до допуску звелися до необхідності дотримання принципу чесної гри, відмови від насильства, дотримання медичного кодексу МОК. Збереглася лише вимога, що забороняє учасникам використовувати під час Олімпійських ігор своє прізвище, зображення або спортивний результат з метою реклами. Крім того обумовлювалося, що участь спортсмена в Олімпійських іграх не повинна обумовлюватися фінансовими міркуваннями.

Наступні роки засвідчили, що олімпійський спорт дуже швидко адаптувався до допуску професіоналів на Олімпійські ігри. Вже до початку 90-х років дискусії щодо цього питання припинилися, а активність прихильників аматорства в їх боротьбі за ідеали олімпізму була перенесена на проблеми «справедливої гри», боротьби з допінгом, олімпійської освіти тощо.

Питання та тести для самоконтролю

1. Розкрийте зміст понять «аматорський спорт» і «професійний спорт».
2. Охарактеризуйте принцип аматорства як основний принцип допуску спортсменів на Олімпійські ігри.
3. Висвітліть основні ідеї Положення про допуск, затвердженого Сесією МОК у Відні (1974 р.).
4. Як називають кваліфікованого спортсмена, який визнає спорт своєю основною професією і підписує трудову угоду (контракт) із відповідною організацією або приватною особою (клубом, командою, менеджером)?
 - а) спортсмен-професіонал;
 - б) спортсмен-аматор;
 - в) спортсмен-рекордсмен.
5. Як називається людина, яка бере участь у спортивній діяльності з метою розвитку і вдосконалення свого фізичного стану та для соціальної користі?
 - а) спортсмен-професіонал;
 - б) спортсмен-аматор;
 - в) спортсмен-рекордсмен.
6. Як називали англійців, які розглядали виграш грошового призу не як засіб до існування, а як винагороду?
 - а) джентльмени;
 - б) аматори;
 - в) професіонали.
4. Спортсмена-професіонал – це:
 - а) спортсмен, який виступає на міжнародних змаганнях;
 - б) спортсмен, який тривалий час займається спортом;
 - в) спортсмен, який укладає контракт з організацією або приватною особою.
7. У якому році було вилучено з Олімпійської хартії поняття «аматор»?
 - а) у 1980 році;
 - б) у 1975 році;
 - в) у 1981 році.

Практичні завдання

1. Проведіть порівняльний аналіз понять «спортсмен-професіонал» і «спортсмен-аматор», встановіть спільні та відмінні ознаки. Результати аналізу внесіть у таблицю:

Ознаки	Спортсмен-аматор	Спортсмен-професіонал
Спільні		
Відмінні		

2. Заповніть таблицю «Історія трансформації понять «аматор» і «професіонал»:

Дата	Діячі	Основні ідеї

3. Поміркуйте над проблемою аматорства та професіоналізму у спорті: за і проти.
4. Підготуйтеся до участі в обговоренні теми «Діяльність сучасних прихильників аматорства».

Тема № 3. Організаційна структура ліги

Мета заняття: ознайомитися з організаційною структурою ліги (асоціації); розглянути основні напрямки діяльності ліги та її функції.

План

1. Створення професійної спортивної ліги.
2. Діяльність професійної спортивної ліги.
3. Організація та управління у професійній спортивній лізі (керівні органи та регламентні документи).
4. Низова ланка професійної спортивної ліги.

Ключові терміни та поняття: *професійна спортивна ліга, асоціація, менеджмент, клуб, команда.*

Методичні рекомендації

Вивчення теми необхідно розпочати з розгляду основної структурної одиниці професійного спорту – ліги, або асоціації.

Професійна спортивна ліга є об'єднанням спортивних клубів, має статус юридичної особи та створюється:

- у складі національної спортивної федерації, статут якої передбачає організацію діяльності спортсменів-професіоналів, якщо це обумовлено статутними й регламентними документами відповідної міжнародної спортивної організації;
- поза складом національної спортивної федерації, якщо це обумовлено статутними й регламентними документами відповідної міжнародної спортивної організації;
- як спортивне об'єднання з місцевим або всеукраїнським статусом.

Статутні й регламентні документи професійної спортивної ліги в частині організації діяльності спортсменів-професіоналів мають відповідати статутним й регламентним документам національної спортивної федерації та міжнародної спортивної організації з відповідного виду спорту, статuti яких передбачають цей вид діяльності (Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (№3808-12, 1994 р.) зі змінами (№2548-14, 2001 р.).

Ліга в ігрових видах спорту являє собою адміністративний орган законодавчої та виконавчої влади, що об'єднує певну кількість команд, яка залежить насамперед від фінансових можливостей. Вона складається з окремих професійних команд-фірм, які знаходяться в різних містах (або штатах) країни. Ліга, до керівництва якої входять власники всіх команд, спільно обговорює та вирішує питання, від яких залежить її процвітання.

Ключовими питаннями, якими займається ліга, є:

- визначення оптимальної кількості команд у лізі та їх раціональне розміщення на території країни (або країн, як у НХЛ);

- обґрунтування насамперед із фінансової точки зору кількості ігор у сезоні;
- удосконалення правил, календаря та системи змагань;
- регламентація кількості гравців у команді;
- визначення мінімуму зарплати гравців й максимуму зарплати на команду;
- розробка системи набору спортсменів у команди та правил переходу гравців з команди в команду;
- укладання колективного договору з Асоціацією гравців;
- порядок продажу прав телекомпаніям на трансляцію ігор тощо.

Перевагами ліги є:

- сувора дисципліна;
- висока якість гри (немає слабких супротивників);
- певна система проведення ігор;
- можливість рівномірного розподілу доходів від телебачення;
- санкціонований набір і перехід гравців тощо.

Одна з переваг американських ліг полягає в тому, що вони визначають конкурентну рівновагу сил між командами. Це сприяє підвищенню глядацького інтересу (шляхом застосування системи відбору спортсменів «драфт», яка більш детально розглядатиметься в темі № 5.)

Ліга розробляє календар, укладає контракти із суддями, виконує інші адміністративні функції. Слід відзначити, що тривалий час американський професійний спорт і ліги перебували в міжнародній ізоляції, що наклало певний відбиток на їх організаційну структуру, цілі й завдання.

Вищим органом влади в лізі є Рада управління, до якої входять президенти всіх команд ліги. Рада несе відповідальність за поточну діяльність та визначення перспективної політики ліги, вирішує питання, пов'язані зі зміною статуту, правил, розширенням складу та прийому нових команд у лігу тощо.

На чолі ліги (асоціації) стоїть президент або комісіонер, який обирається безпосередньо Радою управління. У бейсболі, наприклад, комісіонер обирається строком на 7 років. Президент (комісіонер) ліги керує нею, займається вирішенням спорів між командами, стежить за дотриманням правил змагань, економічною політикою, веде переговори від імені ліги тощо.

Основним регламентним документом ліги є її *конституція або статут*.

Важливе значення в організаційній структурі ліг займає календар ігор змагань. Від структури ліг багато в чому залежить кількість проведених ігор у сезоні.

Отже, *ліга (асоціація) є організаційною одиницею професійного спорту*. За своєю суттю ліги являють собою спортивні картелі, які обмежують конкуренцію між командами на ринку робочої сили, діють узгоджено при вирішенні питань про прийняття нових команд у лігу і контролюють їх розміщення, розподіляють між собою сфери впливу, включаючи контакти із засобами масової інформації, насамперед з телебаченням. Контроль за

кількістю і складом команд у лізі багато в чому дозволяє їх власникам перетворювати ігри на товар, що користується попитом.

Клуб або команда є найнижчою ланкою ліги. Кожен клуб являє собою окреме підприємство з усіма характерними для нього службами й підрозділами. На чолі підприємства стоїть певна особа, яка координує всю його діяльність. Управління приблизно однакове для всіх ігрових видів спорту. На чолі стоїть президент клубу, який обирається Радою правління. Команду очолює генеральний менеджер. До складу команди входить головний тренер і ще кілька тренерів залежно від видів спорту.

Питання та тести для самоконтролю

1. Який юридичний статус має професійна спортивна ліга?
2. Розкрийте сутність поняття «ліга».
3. На вирішення яких питань спрямована діяльність ліги? Назвіть переваги ліги.
4. Охарактеризуйте керівні органи ліги та вкажіть їх підпорядкованість.
5. Основною структурною одиницею у професійному спорті є:
 - а) команда-фірма;
 - б) корпорація;
 - в) ліга.
6. Назвіть об'єднання професійних клубів, команд, спортсменів, які здійснюють спільну спортивну й підприємницьку діяльність:
 - а) професійна спортивна ліга;
 - б) професійний спортивний клуб (команда);
 - в) асоціація спортсменів-професіоналів.
7. Назвіть приватну, акціонерну або корпоративну організацію, яка об'єднує різні групи людей з метою залучення до спортивного бізнесу:
 - а) професійна спортивна ліга;
 - б) професійний спортивний клуб (команда);
 - в) асоціація спортсменів-професіоналів.
8. Назвіть галузеву профспілку, діяльність якої спрямована на розширення прав спортсменів-професіоналів і поліпшення їхнього добробуту:
 - а) професійна спортивна ліга;
 - б) професійний спортивний клуб (команда);
 - в) асоціація спортсменів-професіоналів.
9. Назвіть адміністративний орган законодавчої виконавчої влади, який в ігрових видах спорту об'єднує певну кількість команд:
 - а) ліга;
 - б) профспілка;
 - в) корпорація.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю «Структура професіональної ліги (асоціації) та зміст її діяльності». Детально опишіть функції ради управління, комісара (президента) та професійного спортивного клубу (команди).

Структурна одиниця ліги (асоціації)	Місце у структурі ліги	Функції, що виконуються

2. Заповніть таблицю «Форми володіння професійними командами та їх особливості»:

Форма володіння	Особливості

3. Підготуйтеся до участі в дискусії на тему «Побудова взаємовідносин між клубами та між лігою та клубами у професійному спорті».

Тема № 4. Основа олімпійського спорту – Олімпійська хартія

Мета заняття: ознайомитися з Олімпійською хартією як основоположним документом Міжнародного олімпійського комітету; засвоїти принципи олімпізму; розглянути основні розділи Олімпійської хартії.

План

1. Перший розділ Олімпійської хартії. Принципи олімпійського руху.
2. Другий розділ Олімпійської хартії. Діяльність Міжнародного олімпійського комітету.
3. Третій розділ Олімпійської хартії. Діяльність міжнародних федерацій в олімпійському русі.
4. Четвертий розділ Олімпійської хартії. Діяльність національних олімпійських комітетів.
5. П'ятий розділ Олімпійської хартії. Протокол Олімпійських ігор.

Ключові терміни та поняття: *Олімпійська хартія, Міжнародний олімпійський комітет, міжнародна федерація, національний олімпійський комітет.*

Методичні рекомендації

Олімпійська хартія (ОХ) – це основний уставний документ Міжнародного олімпійського комітету (МОК), в якому викладено основоположні завдання та принципи його діяльності. ОХ визначає

організацію, функціонування олімпійського руху, умови проведення Олімпійських ігор.

Перший розділ ОХ – «Принципи олімпійського руху». Провідним є *принцип олімпізму*. Концепція сучасного олімпізму належить П'єру де Кубертену. Саме за його ініціативою в червні 1894 року в Парижі відбувся Міжнародний атлетичний конгрес. *Метою олімпізму* є повсюдне поширення спорту як засобу гармонійного розвитку людини з тим, аби сприяти створенню мирного суспільства, що піклується про збереження людської гідності. До принципів олімпійського руху входять також принцип вільної реалізації права людини займатися спортом, принцип недопустимості дискримінації у спорті за расовою, статевою, національною приналежністю, релігійними й політичними мотивами.

Мета олімпійського руху – сприяти побудові досконалого світу й виховувати молодь засобами спорту без будь-якої дискримінації та в дусі дотримання *принципів олімпізму*, що включає в себе взаєморозуміння, дружбу, атмосферу солідарності і чесної гри.

Трьома головними складовими олімпійського руху є Міжнародний олімпійський комітет, міжнародні спортивні федерації (МСФ), і національні олімпійські комітети (НОК).

У *другому розділі* – «Міжнародний олімпійський комітет» – зазначається, що МОК є верховною владою олімпійського руху. МОК об'єднує організації, спортсменів та інших осіб, які згодні в своїй діяльності керуватися Олімпійською хартією. Критерієм приналежності до олімпійського руху є визнання Міжнародним олімпійським комітетом.

Роль МОК полягає в керівництві розвитком олімпізму відповідно до Олімпійської хартії. Несумісною з приналежністю до олімпійського руху є будь-яка форма дискримінації стосовно країни чи особи. МОК є міжнародною неурядовою організацією, створеною не заради отримання прибутку, у формі асоціації зі статусом юридичної особи, визнаної Швейцарською федеральною радою. Штаб-квартира МОК постійно знаходиться в Лозанні (Швейцарія). Членами МОК є фізичні особи. Загальна кількість членів МОК не повинна перевищувати 115 осіб. Офіційними мовами МОК є французька (переважно) та англійська. Повноваження МОК здійснюються його органами: сесією, виконкомом МОК та президентом.

У *третьому розділі* – «Міжнародні федерації» – містяться відомості про визнання міжнародних федерацій МОК, про роль і завдання МФ в олімпійському русі. У числі провідних вказано такі:

- розробляти та вводити в дію – у відповідності з олімпійським духом – правила для свого виду спорту, забезпечувати їх застосування й дотримання;
- забезпечувати розвиток свого виду спорту в усьому світі;
- висловлювати думку щодо удосконалення організації Олімпійських ігор, особливо стосовно технічних моментів і місць проведення змагань з відповідного виду спорту;

- встановлювати критерії допуску до змагань на Олімпійських іграх згідно з Олімпійською хартією та передавати їх на затвердження в МОК;
- брати на себе відповідальність за технічний контроль і керівництво своїм видом спорту на Олімпійських іграх і, за погодженням, на Іграх, які проводяться під патронатом МОК тощо.

Четвертий розділ – «Національні олімпійські комітети» – знайомить із правилами створення НОК, описує умови їх визнання МОК, структуру, завдання, права й обов'язки членів НОК. Роль НОК насамперед полягає у:

- упровадженні в життя основних принципів і цінностей олімпізму у власних країнах, зокрема в галузях спорту й освіти, шляхом реалізації програм олімпійської освіти на всіх рівнях у школах, інститутах спортивного та фізичного виховання і університетах;
- забезпеченні дотримання Олімпійської хартії у власних країнах;
- сприянні розвитку спорту вищих досягнень, а також масового спорту;
- сприянні підготовці спортивних кадрів шляхом організації курсів і забезпеченні того, щоб вони пропагували основоположні принципи олімпізму;
- прийнятті й застосуванні на практиці Всесвітнього антидопінгового кодексу тощо.

П'ятий розділ – «Олімпійські ігри» – описує правила проведення Ігор. Керівництво олімпійським рухом здійснює МОК. Право на проведення Олімпійських ігор МОК надає місту, а не країні або території. Міжнародний олімпійський комітет приймає рішення про визначення столиці олімпійських змагань за 6 років до їх початку. Усю відповідальність за підготовку та проведення Ігор несе НОК країни, в якій знаходиться обране місто.

Цей розділ Хартії включає також кодекс допуску спортсменів до ОІ; медичний кодекс (про медичний контроль учасників ОІ, заборону допінгу тощо); умови виступу спортсменів за національну олімпійську команду; список визнаних МОК міжнародних спортивних федерацій, положення про зміст і перегляд програми Олімпійських ігор, умови включення до неї видів спорту та окремих спортивних дисциплін, про національну культурну програму. Також цей розділ Хартії регламентує правила оформлення заявок та інших документів на участь в олімпійських іграх команд (спортсменів), суддівського й обслуговуючого персоналу. Інформує про розміщення їх в олімпійському селищі. До розділу входить також положення про олімпійські нагороди та положення про порядок висвітлення Олімпійських ігор засобами масової інформації.

У розділі «*Протоколи Олімпійських ігор*» міститься положення про передачу НОК уповноважень на підготовку та проведення Олімпійських ігор Організаційному комітету (з визначенням статусу, прав і обов'язків останнього), а також інформація про тривалість і терміни проведення

Олімпійських ігор; про олімпійське місто, порядок підготовки та проведення Ігор (церемонії відкриття, закриття Ігор, нагородження призерів, заборона будь-яких демонстрацій і пропагандистських заходів політичного, релігійного чи расового характеру тощо).

Офіційні роз'яснення до Олімпійської хартії легалізують деякі основні параграфи, що стосуються прав МОК і НОК стосовно олімпійського прапора, символів, емблем, термінів, прав спортсменів, а також критеріїв визнання видів спорту «олімпійськими». Роз'яснення стосуються також питань масової пропаганди та висвітлення Олімпійських ігор у ЗМІ (надання прав на трансляцію Ігор, зйомку фільмів про них тощо).

МОК є останньою інстанцією з будь-якого питання, що стосується Олімпійських ігор.

Питання та тести для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «олімпізм». Окресліть мету олімпізму.
2. Назвіть основні складові олімпійського руху.
3. Коротко охарактеризуйте зміст кожного розділу Олімпійської хартії.
4. *Укажіть правильне тлумачення поняття «олімпізм»:*

а) філософія життя, заснована на інтенсивному спортивному тренуванні, підвищенні спортивної майстерності, досягненні максимально можливого спортивного результату;

б) філософія життя, заснована на прагненні вибороти олімпійські медалі, досягти найвищого спортивного результату, підтримати принципи чесної боротьби, боротьби з расовою дискримінацією;

в) філософія життя, що поєднує в собі збалансованість гідності тіла, волі та розуму, спорт з культурою і освітою, відображає прагнення до досягнення такого способу життя, який ґрунтується на радості від зусилля, на виховній цінності вірцевого прикладу та вшануванні загальних основних етичних принципів.

5. Що являє собою Олімпіада?

- а) період здійснення олімпійської змагальної діяльності;
- б) період підготовки спортсменів до Олімпійських ігор;
- в) період протягом чотирьох послідовних років, який починається з відкриття Ігор поточної Олімпіади і закінчується відкриттям Ігор наступної Олімпіади.

6. Укажіть специфічну філософію життя, основу якої становлять духовні цінності спорту, історичний і світоглядний потенціал:

- а) олімпійська культура;
- б) олімпізм;
- в) Олімпіада.

7. Укажіть основний правовий документ олімпійського спорту як виду діяльності:

- а) конституція;
- б) Олімпійська хартія;

в) Олімпійська програма.

8. Хто розробив концептуальні основи сучасного олімпізму?

а) П'єр де Кубертен;

б) Ейвері Брендедж;

в) Жак Рогге.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю «Складові олімпійського руху»:

Складова олімпійського руху	Місце в системі олімпійського руху	Функції

2. Заповніть таблицю «Функції органів Міжнародного олімпійського комітету»:

Назва органу МОК	Склад органу МОК	Повноваження

3. Підготуйтеся до участі в дискусії на тему «Олімпійська символіка: найбільш вдалі й невдалі емблеми і талісмани».

Тема № 5. Особливості системи відбору спортсменів у командних видах професійного спорту (система «драфт»)

Мета заняття: ознайомитися з особливостями системи відбору «драфт»; засвоїти принципи відбору спортсменів у командних видах професійного спорту.

План

1. Загальна характеристика системи «драфт».
2. Переваги системи відбору «драфт».
3. Недоліки системи відбору «драфт» та шляхи їх усунення.
4. Особливості відбору спортсменів у ігрових видах спорту (на прикладі НБА, ГБЛ, НФЛ, НХЛ)

Ключові терміни та поняття: *драфт, драфт-лотерея, система відбору спортсменів.*

Методичні рекомендації

Драфт (англ. *draft*) — спеціальна система відбору спортсменів в команди і закріплення їх за клубами. Вперше відбір гравців за системою «драфт» був

запроваджений НФЛ у 1936 році з метою усунення конкуренції між клубами за обдарованих новачків й урівноваження змагальної конкурентоспроможності команд ліги.

Система «драфт», сприяє, по-перше, зниженню витрат клубів на придбання новачків, а по-друге, підвищенню класу більш слабких команд, що дозволяє домогтися у черговому сезоні посилення напруження спортивної боротьби й непередбачуваності результатів як окремих ігор, так і змагань у цілому, що обумовлює зростання інтересу до цих змагань з боку глядачів, ЗМІ, спонсорів і рекламодавців.

Отже, за допомогою системи «драфт» лігам вдається з одного боку зменшити витрати на придбання нових талановитих гравців, а з другого – підвищити глядацький інтерес, дорожче продати права на телетрансляції матчів, ефективніше здійснювати рекламно-комерційну діяльність, а отже, збільшувати свої доходи.

Сутність драфту полягає в тому, що не спортсмен обирає команду, за яку він хотів би виступати, а представники команд за певною системою здійснюють відбір потрібних їм гравців. Спортсмени змушені або погоджуватися з такою системою працевлаштування, або відмовитися від виступів у команді елітної ліги. При вільному працевлаштуванні найбільш обдаровані спортсмени могли б укласти більш вигідні контракти, а при відборі за системою «драфт» ліги встановлюють межі заробітної плати, яку вони можуть забезпечити новачкам. Своєю чергою асоціації гравців професійних ліг ведуть постійну боротьбу з керівництвом ліг за підвищення ліміту зарплати спортсменам-новачкам.

Ефективність системи «драфт» поєднується з її простотою: чим нижче місце клубу в минулому регулярному чемпіонаті ліги, тим раніше він обирає собі гравця із затвердженого лігою списку, а отже, має шанс придбати більш обдарованого й перспективного спортсмена і з його допомогою поліпшити турнірне становище команди в наступних сезонах.

Однак загальна формула проведення відбору за системою «драфт» мала істотний *недолік*. Вона стимулювала команди, які на завершальній стадії регулярного чемпіонату перебували в нижній частині турнірної таблиці, до зниження самовіддачі у спортивній боротьбі й навіть до навмисного програшу, щоб зайняти останнє місце в регулярному чемпіонаті (в американському професійному спорті не практикується ротація команд між елітними та нижчими лігами) та отримати право першою вибрати новачка в драфті поточного року.

Уникнути цього негативного явища допомогло нововведення під назвою «*драфт-лотерея*», сутність якої полягає в тому, що останнє місце в регулярному чемпіонаті ще не гарантує команді першочергового права вибору гравця. Команди, які не потрапили в ігри «плей-оф», розігрують це право в

лотерею. Команда, що посіла найвище місце серед аутсайдерів, отримує одну кулю, наступна за нею – дві й т. д. Наприклад, у регулярному чемпіонаті НБА беруть участь 29 команд за підсумками регулярного чемпіонату. 16 кращих отримують право брати участь в іграх «плей-оф». Отже, залишається 13 аутсайдерів. Команда, яка зайняла 17-е місце, отримає для участі в драфт-лотереї 1 кулю, наступна за нею – 2, а остання – 13 куль. Ці кулі засипають в лототрон і розігруються порядкові номери на право вибору команд у драфті. Цілковитим природно, що команда, яка посіла останнє місце в регулярному чемпіонаті, має більше шансів на право першого вибору, оскільки у неї більша кількість куль.

Команди, які вибороли право на участь у матчах «плей-оф», отримують порядковий номер вибору в драфті, зворотний зайнятому місцю в регулярному чемпіонаті. Команда-переможець робить вибір останньою, наступна за нею – передостанньою і т. д. Право вибору під певним номером у черговому драфті або драфті наступного року одна команда може продати іншій або обміняти на її гравця. Перед кожним драфтом центральні скаутські бюро ліг на підставі детальної інформації складають *рейтингові списки гравців*, які є кандидатами на працевлаштування. Від місця гравця в рейтингу значною мірою залежить заробітна плата новачка.

Спочатку драфт проводили «за закритими дверима», а потім – на спортивних аренах клубів як яскраве шоу із запрошенням глядачів, журналістів і телебачення.

Відбір спортсменів у командних ігрових видах професійного спорту Північної Америки здійснюється за системою «драфт». Проте в кожній лізі є свої особливості її функціонування.

Американський баскетбол за своєю структурою нагадує велику піраміду, основу якої становить шкільний баскетбол. Середня частина – розгалужена й добре організована система студентського баскетболу, а також нижчі професійні ліги; вершина піраміди – професійні клуби НБА. Щорічний відбір спортсменів проводиться після закінчення чергового сезону в червні. До участі у драфті допускаються спортсмени, яким виповнилося 18 років. Вони повинні мати відповідний рівень спортивної майстерності й подати письмову заяву в НБА не пізніше ніж за 45 діб до дня проведення драфту.

За три тижні до драфту проводяться так звані «оглядини» гравців, яких Центральне скаутське бюро ліги включило до драфт-списку. П'ять кращих баскетболістів драфт-рейтингу ліги звільняються від «оглядин» і, як правило, на них не приїжджають.

Професійний бейсбол, як і баскетбол, має потужну та розгалужену систему підготовки спортсменів. Найбільш масовою її ланкою є шкільний бейсбол. Уже з десяти років юні спортсмени беруть участь у змаганнях за спрощеними правилами (менший розмір ігрового поля, більш легкі біти та

м'ячі). Після закінчення школи кращі бейсболісти вдосконалюють свою майстерність у командах коледжів та університетів. Кращих із кращих запрошують у клуби ГБЛ.

Потрапити до основного складу команди коледжу чи університету, а тим більше до професійного клубу ГБЛ, – престижно й надзвичайно складно. Відбором гравців команди коледжів, університетів і професійних клубів займаються кваліфіковані тренери-селекціонери. Спортсмени проходять систематичне тестування рівня фізичної підготовленості (швидкісні та швидко-силові якості, витривалість) та техніко-тактичної майстерності з урахуванням ігрових амплуа. На всіх обдарованих гравців коледжів та університетів протягом декількох років збирається детальна інформація, яка ретельно аналізується при відборі в клуби ГБЛ.

Відбір гравців у клуби ГБЛ проводиться двічі на рік (у січні та червні) за системою «драфт». Гравці, які були відібрані в січневому драфті, але з певних причин не підписали контракти з клубами, автоматично включаються до червневого драфту й можуть бути відібрані іншою командою. Це дає спортсменам певні переваги, оскільки їм не обов'язково підписувати контракти з першого драфту на будь-яких умовах. У них є шанс отримати більш вигідні пропозиції під час червневого драфту. Проте, не підписавши контракту, вони на довгий час втрачають досить високу заробітну плату без будь-яких гарантій на більш вигідний контракт у майбутньому.

У *Національній футбольній лізі* основним резервом поповнення складу команд є гравці студентських команд і Міжнародної ліги. Селекціонери клубів НФЛ збирають детальну інформацію на гравців вказаних команд з ігрових амплуа. Особливу увагу звертають на зріст і вагу спортсменів, рівень розвитку силових і швидко-силових якостей, бойовий дух. На підставі інформації селекціонерів скаутське бюро складає рейтингові списки кандидатів у клуби НФЛ. Відбір проводиться за системою «драфт» після закінчення фінальної серії ігор Super Bowl (у січні). Драфт складається з 17 раундів, тобто кожна команда має право вибору гравців 17 разів. Гравці, невідібрані впродовж 17 раундів, отримують право на вільне працевлаштування в клуби ліги, які виявлять до них інтерес.

До початку 80-х років НФЛ включала до рейтингових списків на драфт тільки футболістів-студентів, які закінчували навчання до 1 вересня поточного року, і гравців, у яких закінчився термін дії права на зарахування у студентські команди. З 1982 року до рейтингових списків кандидатів у НФЛ стали включати і футболістів, які не закінчили навчання у вишах.

Національна хокейна ліга налічує на сьогодні 30 команд, 24 з яких базуються у США, а шість у Канаді. При більшості хокейних клубів функціонують хокейні школи, навчання в яких починається з шестирічного віку: «А» – 6-7-річні; «В» – 8-9-річні; «С» – 10-11-річні; «D» – 12-13-річні й т. д.

До 1969 р. в клубах НХЛ були дублюючі команди, обдаровані хокеїсти яких по досягненні 21 року переходили в елітні команди. Однак у цій ситуації складно було досягти балансу конкурентоспроможності команд ліги, оскільки в команд були різні фінансові можливості для залучення в клуби провідних молодих гравців. Це змусило керівництво НХЛ запровадити в 1963 р. відбір спортсменів за системою «драфт». До драфтового списку включалися хокеїсти, які досягли 17 років і не були членами дублюючого складу команд. У 1964 р. мінімальний вік участі хокеїстів у драфті був підвищений до 18 років. У 1969 р. керівництво НХЛ офіційно скасувало статус дублюючих команд і вперше в драфті клуби могли обирати гравців незалежно від того, в якій команді вони виступали раніше.

Наприкінці 90-х років у північноамериканському хокеї сформувалася розгалужена система підготовки гравців, яка включає: дитячо-юнацькі групи при елітних хокейних клубах; юніорські ліги; Студентську хокейну лігу; Аматорську хокейну лігу; Міжнародну, Центральну й Американську професійні хокейні ліги. Очолює цю систему НХЛ, селекціонери якої ретельно стежать за молодими обдарованими гравцями з метою відбору найбільш талановитих з них у її клуби. Крім того, міжнародні скаути збирають інформацію переважно про європейських хокеїстів.

Питання та тести для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «драфт». Поясніть сутність драфту.
2. Які професійні спортивні ліги проводять відбір за системою «драфт»?
3. Розкрийте сутність поняття «драфт-лотерея».
4. *Основна система відбору в олімпійському спорті – це:*
 - а) система, що ґрунтується на оцінці обдарованості;
 - б) система, що ґрунтується на масовому виді спорту;
 - в) система, що ґрунтується на етапах спортивного тренування з урахуванням цілей і завдань певного етапу.
5. *Драфт – це:*
 - а) «біржа праці» професійних спортсменів;
 - б) система відбору молодих спортсменів;
 - в) спеціальна система відбору спортсменів у команди та закріплення їх за клубами.
6. *На чому ґрунтується система відбору спортсменів у професійні команди в американському професійному спорті?*
 - а) на цілеспрямованій підготовці резерву;
 - б) на відборі з олімпійського спорту;
 - в) на системі «драфт».
7. *Драфт-лотерея – це:*
 - а) рейтинг професійних спортсменів;
 - б) яскраве спортивне шоу для підвищення рейтингу гравців;

в) можливість отримати право на вибір кращого гравця.

8. *Укажіть переваги драфту:*

а) можливість придбати кращого гравця;

б) можливість ліг контролювати перехід гравців з одного клубу в інший;

в) можливість клубів зменшувати витрати на придбання обдарованих гравців; підвищення видовищності, сприяння зростанню рівня доходів.

Практичні завдання

1. Заповніть таблицю «Особливості системи відбору спортсменів «драфт» у професійних спортивних лігах»:

Ліга	Вік гравців для відбору	Особливості відбору

2. Заповніть таблицю «Переваги й недоліки системи «драфт»:

Система відбору «драфт»	
Переваги	Недоліки

3. Проведіть у навчальній групі імітаційну гру «Драфт-лотерея».

ТЕСТИ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. *Укажіть вид підприємницької діяльності, спрямований на одержання прибутку:*

- а) бізнес;
- б) маркетинг;
- в) спонсорство.

2. *Укажіть систему заходів для вивчення споживчого ринку й активного впливу на споживачів з метою розширення ринку збуту товарів і послуг:*

- а) бізнес;
- б) маркетинг;
- в) спонсорство.

3. *Укажіть ділову угоду згідно з якою одна сторона (спонсор) дає іншій стороні (клубу, команді, спортсменові) матеріальні засоби (гроші, товари, послуги) з метою реклами власної продукції чи одержання певних привілеїв:*

- а) бізнес;
- б) маркетинг;
- в) спонсорство.

4. *Укажіть різновид комерційної активності, який сприяє одержанню великих прибутків і більш повному та якісному задоволенню потреб споживачів:*

- 1. бізнес;
- 2. маркетинг;
- 3. спонсорство.

4. *Основною структурною одиницею у професійному спорті є:*

- а) команда-фірма;
- б) корпорація;
- в) ліга.

5. *Для яких видів спорту є характерним багатократне повторення стереотипних циклів рухів?*

- а) для ациклічних видів спорту;
- б) для циклічних видів спорту;
- в) для комбінованих видів спорту.

6. *Які види спорту характеризуються різкою зміною характеру рухової активності?*

- а) ациклічні види спорту;
- б) циклічні види спорту;
- в) комбіновані види спорту.

7. *У яких видах спорту робота циклічного й ациклічного характеру поєднується?*

- а) в ациклічних видах спорту;
- б) у циклічних видах спорту;
- в) у комбінованих видах спорту.

8. *Укажіть різновиди сучасного спорту:*

- а) олімпійський, професійний;
- б) аматорський, професійний, масовий;
- в) професійний, олімпійський, масовий.

9. *Назвіть види професійного спорту, які є перспективними для отримання доходу?*

- а) гольф, кінні перегони, теніс, хокей, керлінг, волейбол, гімнастика, атлетизм, бодібілдинг;
- б) бейсбол, баскетбол, бокс, боротьба, кетч, куміте, легка атлетика, плавання, тріатлон;
- в) автоперегони, американський футбол, бейсбол, баскетбол, бокс, боротьба, футбол, гольф, кінні перегони, теніс, хокей.

10. *До загальних функцій професійного спорту належать:*

- а) теоретична, методична, практична, емпірична;
- б) «клапан безпеки», моделювання поведінки, підтримка надії, інтеграція, індивідуалізація, відволікання;
- в) комунікативна, оздоровча, виховна, освітня, рекламна, видовищна.

11. *Мета якої функції професійного спорту полягає у зміцненні здоров'я та підвищенні опірності організму несприятливому впливу довкілля завдяки раціонально організованій руховій активності?*

- а) комунікативної функції;
- б) оздоровчої функції;
- в) рекламної функції.

12. *Укажіть функції професійного спорту, які належать до специфічних:*

- а) теоретична, методична, практична, емпірична;
- б) «клапан безпеки», моделювання поведінки, підтримка надії, інтеграція, індивідуалізація, відволікання;
- в) комунікативна, оздоровча, виховна, освітня, рекламна, видовищна.

13. *Метою якої функції професійного спорту є формування в людини морально-етичних цінностей демократичного суспільства?*

- а) освітньої функції;
- б) виховної функції;
- в) видовищної функції.

14. *У чому полягає мета освітньої функції професійного спорту?*

- а) у задоволенні потреб суспільства в розвагах;
- б) у передачі й отриманні нових знань, умінь і навичок;
- в) у популяризації товарів, моди, послуг, способу життя.

15. *Укажіть найвищий орган влади ліги:*

- а) Рада управління;
- б) Рада директорів;
- в) президент.

16. *Хто очолює лігу (асоціацію)?*
а) головний тренер;
б) президент;
в) менеджер.
17. *Укажіть основний регламентний документ ліги:*
а) конституція або статут;
б) програма;
в) штатний розклад.
18. *Укажіть об'єднання окремих приватних підприємств з виробництва товарів і послуг, які домовляються про обмеження взаємної конкурентної боротьби за допомогою розподілу споживачів і ринків, кількості та якості продукції, спільного встановлення цін і термінів збуту:*
а) професійна спортивна команда;
б) картель;
в) професійна ліга.
19. *Укажіть адміністративний орган законодавчої виконавчої влади, який об'єднує певну кількість команд в ігрових видах спорту:*
а) ліга;
б) профспілка;
в) корпорація.
20. *Укажіть основні джерела прибутку у професійному спорті:*
а) продаж атрибутів клубу, продаж гравців;
б) продаж квитків, продаж гравців;
в) продаж квитків, продаж права на трансляцію.
21. *Укажіть кількість джерел отримання прибутку у професійному спорті:*
а) п'ять;
б) два;
в) сім.
22. *Укажіть види професійного спорту, що приносять найбільший прибуток:*
а) гольф, кінні перегони, теніс, хокей;
б) бейсбол, баскетбол, бокс, боротьба, кетч;
в) американський футбол, бейсбол, баскетбол, хокей.
23. *Укажіть кількість найбільш прибуткових видів професійного спорту:*
а) дев'ять;
б) дванадцять;
в) десять.
24. *Укажіть напрями, у яких відбуваються витрати клубів на рекламу:*
а) фан-клуби, листівки, яскраві шоу;
б) бігборди (рекламні щити), радіо, телебачення;
в) виготовлення барвистих програм, фотографій команд і гравців, яскраві шоу напередодні матчу.

25. *Святкування перших Олімпійських ігор сучасності відбулося:*

- а) у 1896 р. (Афіни);
- б) у 1846 р. (Париж);
- в) у 1856 р. (Рим).

26. *Олімпійський прапор з п'ятьма переплетеними кільцями, що символізують союз п'яти континентів і зустріч спортсменів усього світу на Олімпійських іграх, було затверджено:*

- а) у 1914 р. (Париж);
- б) у 1854 р. (Лондон);
- в) у 1896 р. (Сеул).

27. *Перші зимові Олімпійські ігри проводилися:*

- а) у 1924 р. (Шамоні);
- б) у 1940 р. (Турин);
- в) у 1952 р. (Осло).

28. *Повсюдне поширення спорту як засобу гармонійного розвитку людини з тим, аби сприяти створенню мирного суспільства, що піклується про збереження людської гідності, є метою:*

- а) олімпізму;
- б) олімпійського руху;
- в) Міжнародного олімпійського комітету.

29. *Основними складовими олімпійського руху є:*

- а) Міжнародний олімпійський комітет (МОК), міжнародні спортивні федерації (МСФ), національні олімпійські комітети (НОК);
- б) національні олімпійські комітети (НОК), Асоціація національних олімпійських комітетів (АНОК), Асоціація зимових міжнародних спортивних федерацій (АЗМСФ);
- в) національні олімпійські комітети (НОК), Асоціація міжнародних спортивних федерацій (АМСФ), Генеральна асоціація міжнародних спортивних федерацій (ГАМСФ).

30. *Організація допомоги національного олімпійського комітету, яка має форму програм, розроблених спільно МОК і НОК при технічній допомозі міжнародної спортивної федерації, є завданням:*

- а) Олімпійської солідарності;
- б) олімпійських комітетів;
- в) олімпійського руху.

31. *Складовими Олімпійських ігор є:*

- а) чемпіонати світу та чемпіонати Європи;
- б) Ігри літньої Олімпіади та зимові Олімпійські ігри;
- в) зимові Олімпійські ігри.

32. *Олімпійський символ складається:*

- а) з трьох паралельних смужок;
- б) з п'яти переплетених кілець однакового розміру;
- в) з п'яти трикутників.

33. *Кольорові кільця на олімпійському прапорі символізують:*
- а) союз п'яти континентів і зустріч спортсменів усього світу на Олімпійських іграх;
 - б) об'єднання національних олімпійських комітетів.
34. *Олімпійський прапор являє собою:*
- а) біле полотнище, у центрі якого знаходяться п'ятикольорові кільця;
 - б) червоне полотнище, у центрі якого зображений орел;
 - в) біле полотнище, у центрі якого знаходиться хрест.
35. *Автором олімпійського гімну є:*
- а) Майкл Кілланін;
 - б) Спірос Самара;
 - в) Хуан Антоніо Самаранч.
36. *Укажіть олімпійську столицю, у якій постійно знаходиться штаб-квартира Міжнародного олімпійського комітету (МОК):*
- а) Лос-Анджелес (США);
 - б) Лозанна (Швейцарія);
 - в) Монреаль (Канада).
37. *Укажіть органи влади Міжнародного олімпійського комітету (МОК):*
- а) сесія, виконком МОК, президент;
 - б) виконком МОК, члени МОК;
 - в) національні олімпійські комітети, президент.
38. *До складу виконкому Міжнародного олімпійського комітету (МОК) входять:*
- а) президент, асоціації спортсменів, два додаткових члени;
 - б) професійна ліга, президент;
 - в) президент, чотири віце-президента та десять додаткових членів.
39. *Які з перерахованих мов є офіційними мовами Міжнародного олімпійського комітету (МОК)?*
- а) англійська та італійська;
 - б) російська та англійська;
 - в) французька та англійська.
40. *Розвиток, просування й захист олімпійського руху у відповідних країнах згідно з Олімпійською хартією є місією:*
- а) національного олімпійського комітету (НОК);
 - б) міжнародного олімпійського комітету (МОК);
 - в) міжнародної спортивної федерації (МСФ).
41. *XXX літні Олімпійські ігри проводилися:*
- а) у 2012 р. (Лондон);
 - б) у 2014 р. (Барселона);
 - в) у 2010 р. (Берлін).
42. *Якому із вказаних міст належить лідерство за кількістю проведених Олімпіад?*
- а) Афінам;
 - б) Парижу;
 - в) Лондону.

43. *Усі конфліктні питання, які виникають у суддівстві під час Олімпійських ігор, вирішує:*

- а) Міжнародний спортивний арбітражний суд;
- б) національний олімпійський комітет;
- в) виконком Міжнародного олімпійського комітету.

44. *Де проводилися XV Олімпійські ігри?*

- а) в Амстердамі (Нідерланди) у 1928 р.;
- б) у Гельсінкі (Фінляндія) у 1952 р.;
- в) у Токіо (Японія) у 1964 р.

45. *Хто був президентом Міжнародного олімпійського комітету (МОК) у період з 1980 по 2001 рр.?*

- а) Лорд Майкл Кілланін;
- б) Хуан Антоніо Самаранч;
- в) Жак Рогге.

46. *У якому році відбулися XXV Олімпійські ігри, що проводилися в Барселоні (Іспанія)?*

- а) у 1988 р.;
- б) у 1992 р.;
- в) у 1996 р.

47. *Яким чином обирають президента Міжнародного олімпійського комітету (МОК)?*

- а) таємним голосуванням;
- б) відкритим голосуванням;
- в) жеребкуванням.

48. *Президента Міжнародного олімпійського комітету (МОК) обирають строком на:*

- а) шість років;
- б) вісім років;
- в) сім років.

49. *Що із переліченого визначає соціальний рух сучасної епохи, який охоплює світову спільноту в дусі взаємного визнання і співпраці, чесної та відкритої конкуренції, де провідне місце належить людській особистості, її здібностям і досягненням без дискримінації за расовими, національними, політичними й економічними ознаками?*

- а) Міжнародний олімпійський комітет;
- б) олімпійський рух;
- в) олімпізм.

50. *Що є міжнародним, багатофункціональним спортивним рухом, спрямованим на пропаганду загальнолюдських і гуманістичних цілей відповідно до концепції олімпізму?*

- а) олімпійський спорт;
- б) Міжнародний олімпійський комітет;
- в) олімпійський рух.

51. *Змагання між спортсменами в індивідуальних і командних видах спорту, визнаних Міжнародним олімпійським комітетом, належать до:*

- а) олімпійського спорту;
- б) олімпійського руху;
- в) Олімпійських ігор.

52. *Що із переліченого є формою наочної агітації, пропаганди спорту та популяризації Олімпійських ігор?*

- а) олімпійський символ;
- б) олімпійський плакат;
- в) олімпійський гімн.

53. *Чим є медалі, дипломи, призи, що затверджуються та присуджуються Міжнародним олімпійським комітетом?*

- а) олімпійськими символами;
- б) олімпійськими плакатами;
- в) олімпійськими нагородами.

54. *Найвищим керівним органом олімпійського руху сучасності є:*

- а) Міжнародний олімпійський комітет;
- б) олімпійський рух;
- в) національний олімпійський комітет.

55. *Укажіть всесвітні та регіональні неурядові міжнародні організації:*

- а) міжнародні спортивні федерації;
- б) міжнародні спортивні асоціації;
- в) міжнародні спортивні об'єднання.

56. *Керівним органом олімпійського руху в країні є:*

- а) Міжнародний олімпійський комітет;
- б) національний олімпійський комітет;
- в) міжнародні спортивні об'єднання.

57. *Спеціалізована установа, яка діє під патронатом Міжнародного олімпійського комітету та фінансується Національним олімпійським комітетом Греції, – це:*

- а) Міжнародна олімпійська академія;
- б) міжнародні спортивні об'єднання;
- в) національний олімпійський комітет.

58. *Укажіть основне завдання Міжнародної олімпійської академії:*

- а) вивчення теорії та практики підготовки спортсменів, фізичного виховання; пропаганда олімпійського руху;
- б) пропаганда загальнолюдських і гуманістичних ідеалів відповідно до концепції олімпізму;
- в) розвиток, просування та захист олімпійського руху.

59. Головним завданням якої із перелічених організацій є пропаганда олімпійських ідей; допомога в організації підготовки та участі національних команд у змаганнях; розширення контактів між Національним олімпійським комітетом; організація та проведення курсів і семінарів; організація відряджень тренерів і фахівців до різних країн для надання допомоги в розвитку спорту й видання спеціальної літератури?

- а) Олімпійської солідарності;
- б) національного олімпійського комітету;
- в) Міжнародного олімпійського комітету.

60. Як називається головне місто, обране Міжнародним олімпійським комітетом для проведення Олімпійських ігор?

- а) олімпійське місто;
- б) олімпійське селище;
- в) олімпійське містечко.

61. Із перелічених назвіть суспільний виконавчий орган, який володіє юридичним статусом, створюється з метою матеріально-технічного забезпечення проведення Олімпійських ігор і бере на себе відповідальність за обов'язки олімпійського міста:

- а) Організаційний комітет Олімпійських ігор;
- б) олімпійський рух;
- в) національний олімпійський комітет.

62. Де проводяться церемонії відкриття та закриття Олімпійських ігор?

- а) в олімпійському містечку;
- б) на олімпійському стадіоні;
- в) в олімпійському місті.

63. Як називається комплекс житлових будівель, у яких розміщуються учасники Олімпійських ігор, а також усі допоміжні приміщення (їдальні, культурний центр, магазини, тренувальні спортивні споруди тощо)?

- а) олімпійський стадіон;
- б) олімпійське містечко;
- в) олімпійське місто.

64. Делегація, яка формується національним олімпійським комітетом і направляється для участі в Олімпійських іграх для представлення національних спортивних федерацій та інших організацій, – це:

- а) національна олімпійська команда;
- б) олімпійський рух;
- в) національний олімпійський комітет.

65. Урочистим ритуалом на церемонії відкриття Олімпійських ігор є:

- а) нагородження переможців;
- б) олімпійська клятва;
- в) олімпійський церемоніал.

66. Укажіть автора олімпійської клятви та рік її створення:

- а) П'єр де Кубертен у 1913 р.;
- б) Хуан Антоніо Самаранч у 196 р.;
- в) Жак Рогге у 1930 р.

67. Як називається комплекс з видів спорту та спортивних дисциплін, згідно з яким проводяться олімпійські змагання?

- а) програма Олімпійських ігор;
- б) статут Олімпійських ігор;
- в) Олімпійська хартія.

68. Укажіть відгалуження олімпійського виду спорту, в яке включено один або декілька видів змагань:

- а) олімпійський вид спорту;
- б) спортивна дисципліна;
- в) олімпійський рекорд.

69. Системою олімпійських змагань є:

- а) система відбору учасників Олімпійських ігор та визначення переможців;
- б) чемпіонат;
- в) турнір.

70. Укажіть систему, яка є сукупністю знань, принципів, методів, а також практичною діяльністю з організації та управління процесом виховання спортсменів, здатних досягти результатів, характерних для сучасного олімпійського спорту:

- а) система підготовки спортсменів;
- б) система змагань спортсменів;
- в) система медичного контролю спортсменів.

71. Багатофакторний процес, який охоплює тренування спортсменів, їх підготовку до змагань, організацію тренувального процесу, науково-методичне й матеріально-технічне забезпечення тренувань і змагань, – це:

- а) спортивна підготовка;
- б) спортивна підготовленість;
- в) спортивне тренування.

72. Що із переліченого належить до складу спортивної підготовки, заснованої на використанні фізичних вправ з метою розвитку та вдосконалення рухових якостей і здібностей, що обумовлюють готовність спортсмена до досягнення найвищих показників в обраному виді спорту та його конкретній дисципліні?

- а) спортивне тренування;
- б) спортивна підготовленість;
- в) спортивна підготовка.

73. Яке із вказаних нижче визначень поняття «школа спорту» є правильним?

- а) єдина система підготовки спортсменів, заснована на існуванні творчого напрямку (доктрині), який забезпечує група фахівців;
- б) спеціалізована дитячо-юнацька школа олімпійського резерву;
- в) школа вищої спортивної майстерності.

74. Головним показником спортивного результату є:

- а) здобуття золотої медалі на змаганнях;
- б) кількісний або якісний рівень показників у спорті;
- в) показник спортивної майстерності та здібностей спортсмена, відображений у конкретних результатах.

75. Яке із перелічених змагань, що проводиться в рамках олімпійського виду спорту, передбачає розподіл місць серед його учасників і закінчується врученням медалей та дипломів?

- а) вид змагання;
- б) олімпійський рекорд;
- в) спортивна дисципліна.

76. Основною системою визначення результатів виступу національних команд на Олімпійських іграх, прийнятою більшістю національних олімпійських комітетів, але офіційно не визначеною Міжнародним олімпійським комітетом, є:

- а) турнірна таблиця;
- б) неофіційний командний залік;
- в) загальна кількість спортсменів від країни-учасника.

77. Спортивним досягненням є:

- а) здобуття золотої медалі на змаганнях;
- б) кількісний або якісний рівень показників у спорті;
- в) показник спортивної майстерності та здібностей спортсмена, відображений у конкретних результатах.

78. Яка стійка характеристика спортсмена відображає підсумки виступів у змаганнях за певний проміжок часу?

- а) спортивна кваліфікація;
- б) спортивні досягнення;
- в) спортивний результат.

79. Як називається найвище досягнення, встановлене окремими спортсменами чи командами в олімпійських змаганнях?

- а) олімпійський рекорд;
- б) національний рекорд;
- в) олімпійська перемога.

80. Яким чином визначається склад учасників Олімпійських ігор у спортивних іграх?

- а) за системою проведення змагань з вибуванням тих, хто програв;
- б) за підсумками спеціальних відбірних турнірів або за результатами попередніх Олімпійських ігор, чемпіонатів світу та регіональних змагань;
- в) за підсумками національних чемпіонатів.

81. У якому розділі Олімпійської хартії міститься положення про медичний контроль?

- а) «Медичний кодекс»;
- б) «Антидопінговий контроль»;
- в) «Медичний контроль».

82. Яка процедура обстеження спортсменів виключає вживання учасниками змагань заборонених стимулюючих засобів і участь у змаганнях жінок-осіб з ознаками двостатевості?

- а) медичний контроль;
- б) медичний кодекс;
- в) антидопінговий контроль.

83. *Укажіть види спорту, які визнані Міжнародним олімпійським комітетом і за якими можуть проводитися змагання на Олімпійських іграх:*

- а) олімпійські види спорту;
- б) національні види спорту;
- в) регіональні види спорту.

84. *Які види спортивних змагань входили до програми стародавніх Олімпійських ігор?*

- а) біг, метання диска, стрибки в довжину, боротьба, метання списа, пентатлон, панкратіон, кулачний бій, кінні змагання, стрільба з лука, фехтування, гімнастика, плавання;
- б) бейсбол, фрістайл, аеробіка, керлінг, веслування на байдарках, карате, бадмінтон, мотокрос;
- в) шахи, стрибки у воду, футбол, полювання на лисиць, спортивне орієнтування, регбі, американський футбол.

85. *У яких Олімпійських іграх не брала участі команда із СРСР?*

- а) у XXII Олімпійських іграх;
- б) у XXIII Олімпійських іграх;
- в) у XXIV Олімпійських іграх.

86. *У яких Олімпійських іграх команда зі США не брала участі?*

- а) у XXII Олімпійських іграх;
- б) у XXIII Олімпійських іграх;
- в) у XXIV Олімпійських іграх.

87. *У якій із країн професійний спорт найбільш інтенсивно розвивався наприкінці XIX століття?*

- а) у США;
- б) у СРСР;
- в) у Китаї.

88. *У якому році поняття «аматор» було виключено з Олімпійської хартії?*

- а) у 1980 р.;
- б) у 1975 р.;
- в) у 1981 р.

89. *У якому році відбувся конгрес «Відродження Олімпійських ігор»?*

- а) у 1894 р.;
- б) у 1994 р.;
- в) у 1874 р.

90. *У якому році був відкритий перший центр для атлетичних тренувань, який називався «New York Athletic Club»?*

- а) у 1886 р.;
- б) у 1896 р.;
- в) у 1876 р.

91. *У якому році заснована Міжнародна федерація футбольних асоціацій?*

- а) у 1994 р.;
- б) у 1904 р.;
- в) у 1924 р.

92. У якому році було засновано Всесвітню баскетбольну асоціацію?
- а) у 1968 р.;
 - б) у 1978 р.;
 - в) у 1988 р.
93. У якому виді спорту функціонують декілька міжнародних організацій, які проводять змагання за своїми версіями?
- а) у футболі;
 - б) у плаванні;
 - в) у боксі.
94. Чи існує Міжнародна організація, яка охоплює всі професійні види спорту?
- а) так;
 - б) ні.
95. Укажіть підходи щодо розвитку професійного спорту:
- а) американський;
 - б) спортивно-комерційний і комерційно-спортивний;
 - в) європейський.
96. Який документ у професійному спорті регулює взаємовідношення команди та спортсмена і визначає їх права й обов'язки?
- а) контракт;
 - б) заява;
 - в) протокол.
97. У якому році та з якого виду спорту до участі в Олімпійських іграх були допущені професіонали?
- а) у 1988 р. з хокею;
 - б) у 1984 р. з великого тенісу;
 - в) у 1984 р. із футболу.
98. Укажіть чинники, які впливають на відвідування змагань:
- а) кількість населення, розмір стадіону, «політичний клімат» країни, рівень освіти населення, рівень розвитку професійного спорту;
 - б) наявність у командах зірок і суперзірок, зручність і комфортність місць на спортивних аренах, додаткові послуги;
 - в) кількість і демографічний склад населення, популярність виду спорту, рівень доходів населення і вартість квитків, наявність у командах зірок і суперзірок, зручність і комфортність місць на спортивних аренах, додаткові послуги.
99. Що обумовлює значне зростання цін на спортивні змагання?
- а) підвищення вимог до умов проведення спортивних змагань (бази, інвентар);
 - б) поява й розвиток видів спорту, основою яких є висока ціна на наочну діяльність;
 - в) збільшення видовищності й розширення програми змагань;
 - г) підвищення вимог до організаційного, суддівського, лікарського й інформаційного забезпечення.

ГЛОСАРІЙ

Олімпізм – філософія життя, яка поєднує в єдине, збалансоване ціле гідність тіла й духу; концепція виховання гармонійно розвиненої людини засобами спорту; розповсюдження гуманістичних ідей в житті суспільства; розвиток співробітництва, взаєморозуміння та взаємодопомоги.

Олімпійський рух – найбільш масштабний соціальний рух сучасної епохи, що спирається на концепцію олімпізму й охоплює світове суспільство в дусі взаємного визнання та співпраці без дискримінації за расовими, національними, політичними й економічними ознаками.

Олімпійський спорт – міжнародний, багатофункціональний спортивний рух, спрямований на пропаганду загальнолюдських, гуманістичних цінностей згідно з концепцією олімпізму; найважливіша складова міжнародного спортивного руху, який є невід’ємною частиною сучасного суспільного життя та міжнародних відносин.

Олімпійські ігри – змагання між спортсменами з індивідуальних і командних видів спорту, що визнані МОК як олімпійські. ОІ складаються з Ігор Олімпіади в зимових ОІ, кожні з яких проводяться один раз на чотири роки.

Ігри Олімпіади – найбільш масштабні всесвітні комплексні змагання, які проводяться з 1896 року згідно з Олімпійською хартією. Організуються олімпійським містом і НОК країни під загальним керівництвом МОК.

Зимові Олімпійські ігри – комплексні змагання із зимових видів спорту, які проводяться МОК кожні чотири роки. Регулярне проведення самостійних ЗОІ започатковане з 1924 року (Шамоні, Франція).

Олімпіада – чотирирічний період, який розпочинається з Ігор Олімпіади і завершується відкриттям Ігор наступної Олімпіади. Такий підхід був запозичений у стародавніх греків, тому не можна ототожнювати поняття «олімпіада» й «олімпійські ігри».

Олімпійська символіка – комплекс атрибутів олімпійського руху. Основними з них є загальний олімпійський символ, олімпійський девіз, олімпійська емблема, олімпійський прапор. Ця символіка є власністю МОК і не може бути використана без дозволу з рекламною або комерційною метою.

Олімпійський символ – п’ять переплечених кілець (блакитне, чорне, червоне – у верхньому ряду, жовте й зелене – у нижньому), які символізують об’єднання п’яти континентів в олімпійському русі. Символ був запропонований П. де Кубертенем і затверджений МОК у 1913 році.

Олімпійський девіз – «Швидше, вище, сильніше!». Запропонований другом П. де Кубертена П. Дідоном і затверджений МОК у 1913 році. З 1929 року став складовою олімпійської емблеми.

Олімпійська емблема – офіційна олімпійська емблема, яка складається з олімпійського символу й олімпійського девізу (запроваджена з 1920 р.).

Олімпійський прапор – біле полотнище із зображенням олімпійського символу в центрі. Затверджений МОК у 1913 році з ініціативи П. де Кубертена. З 1920 року олімпійський прапор вивішується на всіх олімпійських змаганнях.

Олімпійський плакат – форма наочної агітації, пропаганди спорту та популяризації ОІ. Використовується також для інформування про олімпійське місто та країну. Випускаються також плакати-афіші про змагання з окремих видів спорту олімпійської програми.

Олімпійський гімн – гімн, затверджений МОК у 1958 році. Його ноти (партитура) зберігаються у штаб-квартирі МОК.

Олімпійські нагороди – медалі, дипломи, призи, які затверджуються та присуджуються Міжнародним олімпійським комітетом. Медалями нагороджуються призери, дипломами – усі призери, а також спортсмени, які вибороли 4-6 місця. До нагород, які присуджує МОК за особливі заслуги в розвитку олімпійського руху, відносяться Олімпійський кубок та Олімпійський орден.

Олімпійська хартія – документ, у якому подано правила й викладено основоположні принципи розвитку олімпійського руху та проведення ОІ. Останній варіант Олімпійської хартії був прийнятий 96 сесією МОК у 1990 році.

Міжнародний олімпійський комітет (МОК) – найвищий керівний орган олімпійського руху сучасності.

Міжнародні спортивні об'єднання – всесвітні й регіональні неурядові міжнародні організації.

Національний олімпійський комітет (НОК) – керівний орган олімпійського руху в окремій країні.

Міжнародна олімпійська академія – спеціалізована установа, яка діє під патронатом МОК і фінансується НОК Греції. Її основне завдання – вивчення теорії та практики підготовки спортсменів, фізичного виховання; пропаганда олімпійського руху тощо.

Олімпійська солідарність – програма МОК з надання допомоги національним комітетам у розвитку олімпійського руху. Вона передбачає пропаганду олімпійських ідей, допомогу в організації підготовки й участі національних команд у змаганнях, розширення контактів між НОК, організацію курсів і семінарів.

Олімпійське визнання – визнання Міжнародним олімпійським комітетом
1) національних олімпійських комітетів окремих країн, що дозволяє їм відправляти національні команди на ОІ; 2) міжнародних спортивних федерацій,

що є підставою для визнання відповідного виду спорту олімпійським, а це забезпечує їх включення до програми ОІ.

Олімпійське місто – місто, обране Міжнародним олімпійським комітетом для проведення Ігор. Відповідне рішення МОК ухвалює не пізніше ніж за 6 років до проведення Ігор.

Організаційний комітет ОІ – громадський виконавчий орган з юридичним статусом, який здійснює матеріально-технічне забезпечення проведення ОІ та несе відповідальність за виконання обов'язків олімпійського міста.

Олімпійський стадіон – головний стадіон ОІ, на якому проводяться церемонії відкриття і закриття, а також змагання з найбільш популярних видів спорту (л/а, футбол).

Олімпійське селище – комплекс житлових будов, в яких розміщуються учасники ОІ, а також усі допоміжні приміщення (їдальні, культурний центр, магазини, тренувальні спортивні споруди тощо).

Національна олімпійська команда – делегація НОК, яка бере участь в ОІ. Формується національним олімпійським комітетом за поданням національних спортивних федерацій з видів спорту та інших організацій. До складу команди входять спортсмени, тренери, офіційні представники, технічний та обслуговуючий персонал.

Олімпійський церемоніал – три основні урочисті церемонії ОІ, передбачені Олімпійською хартією, а саме: відкриття, нагородження переможців, закриття.

Олімпійська клятва – урочистий ритуал на церемонії відкриття ОІ. Згідно із Олімпійською хартією клятву виголошує один з видатних спортсменів країни, в якій проводяться ОІ.

Олімпійський вогонь – один із ритуалів на урочистій церемонії відкриття ОІ. Вперше його запалили на Іграх Олімпіади 1928 р. Вічний вогонь, запалений у Греції за допомогою збільшувального скла, вперше був доставлений естафетою факелоносіїв для відкриття Ігор у Берліні. Відтоді факельна хода стала найважливішим елементом олімпійської церемонії.

Програма Олімпійських ігор – комплекс видів спорту та спортивних дисциплін, з яких проводяться змагання на ОІ. Програму ОІ, до якої входять тільки олімпійські види спорту, розробляє МОК.

Олімпійські види спорту – визнані Міжнародним олімпійським комітетом види спорту, з яких можуть проводитися змагання на ОІ. Олімпійський вид спорту повинен мати міжнародне визнання, ґрунтуватися на високих вимогах до фізичних можливостей людини.

Спортивна дисципліна – відгалуження олімпійського виду спорту, що включає в себе один або декілька видів змагань. Критерії для включення

дисциплін аналогічні тим, які пред'являються для включення олімпійських видів спорту.

Вид змагань – змагання в рамках олімпійського виду спорту або однієї з його дисциплін, яке передбачає розподіл місць серед його учасників і закінчується врученням медалей та дипломів.

Система олімпійських змагань – система відбору учасників ОІ і визначення переможців. Залежно від специфіки видів спорту МСФ визначає систему проведення змагань: олімпійську чи кубкову (з вибуванням), колову, змішану. З метою обмеження кількості учасників у деяких видах спорту МСФ встановлює кваліфікаційні нормативи, виконати які повинні всі учасники напередодні ОІ.

Олімпійський чемпіон – спортсмен або команда, які здобули золоту медаль на Іграх Олімпіади або зимових ОІ.

Олімпійський рекорд – найвище досягнення, здобуте окремими спортсменами чи командами в олімпійських видах спорту. Реєструється згідно з офіційними правилами відповідних МСФ з видів спорту.

Неофіційний командний залік – система визначення результатів виступу національних команд на ОІ, прийнята більшістю національних олімпійських комітетів, але не визнана Міжнародним олімпійським комітетом як офіційна. МОК додержується чіткої позиції, згідно з якою Ігри є змаганням між спортсменами, а не між країнами.

Медичний кодекс – розділ Олімпійської хартії, в якому міститься положення про медичний контроль.

Медичний контроль – процедура обстеження спортсменів, яка виключає застосування учасниками змагань заборонених стимулюючих засобів (антидопінговий контроль) і участь у змаганнях жінок-осіб з ознаками двостатевості (секс-контроль, який проходять тільки жінки).

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Клопов Р.В. Олімпійський і професійний спорт та інформаційні ресурси галузі: навчальний посібник для студентів факультету фізичного виховання спеціальності «Спорт» / Р.В. Клопов, А.В. Сватсьєв, Л.В. Безкоровайна. – Запоріжжя : ЗНУ, 2011. – 118 с.
2. Сватсьєв А.В. Тестові завдання з дисципліни «Вступ до спеціальності та інформаційна культура студентів» / А.В. Сватсьєв, В.О. Петров, Л.П. Сущенко. – К. : ТОВ «Козарі», 2009. – 40 с.
3. Столбов В.В. История физической культуры: учебник / В.В. Столбов. – М. : Знание, 2001. – 350 с.
4. Матвеев Л. П. Основы общей теории спорта и системы подготовки спортсменов / Л.П. Матвеев. – К. : Олимпийская литература, 2009. – 318 с.
5. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В. Н. Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2007. – 584 с.
6. Профессиональный спорт / под ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. – К. : Олимпийская литература, 2000. – 392 с.
7. Гуськов С. И. Любитель или профессионал? / С. И. Гуськов. – М. : Знание, 2008. – 94 с.
8. Современная система спортивной подготовки / под ред. Ф. П. Суслова. – М. : СААМ, 2005. – 445 с.
9. Чернецкий Ю. М. Олимпизм в системе образования и воспитания / Ю. М. Чернецкий. – Челябинск : Полиграф-мастер, 2000. – 242 с.

Додаткова:

1. Гуськов С. И. Телевидение и спорт / С. И. Гуськов, С. С. Гуськов. – М. : Полиграф сервис, 2000. – 334 с.
2. Гуськов С.И. Спонсор и спорт / С. И. Гуськов. – М. : МЦНГИИ, 2005. – 160 с.
3. Хемпен К. В. Рекламодатели, спонсоры, телекомпании и спортивный маркетинг / К. В. Хемпен; пер. с англ. // Зарубежный спорт: менеджмент, маркетинг. – 1992. – Вып. 1-2. – С. 23–24.
4. Лубышева Л. И. Олимпийская культура как основа содержания олимпийского образования / Лубышева Л. И. // Спорт, духовные ценности, культура. – М., 2007. – Вып. 6. – С. 41–44.
5. Сутула В. А. Физическая культура: предпосылки возникновения и основные тенденции ее развития в первобытнообщинном строе / В. А. Сутула // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХаДІФК, 2000. – № 2. – С. 120–122.
6. Вавилов Ю. Н. Особенности подготовки профессиональных спортсменов / Ю. Н. Вавилов, А. П. Лаптев // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 6. – С. 34–36.
7. Кондрашова Н. Ф. Большой спорт за рубежом / Н. Ф. Кондрашова //

Тренер. – 1993. – № 1. – С. 32–33.

8. Матвеев Л. П. От теории спортивной тренировки – к общей теории спорта / Л. П. Матвеев // Теория и практика физической культуры. – 1998. – № 5. – С. 5–8.

9. Платонов В. Н. Олимпийский спорт: в 2-х т. / В. Н. Платонов, С. И. Гуськов. – К.: Олимпийская литература, 1997. – Т. 1. – 495 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24.12.1993 № 3808-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

2. Закон України «Про антидопінговий контроль у спорті» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – ст. 112. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2353-14>.

3. Закон України «Про підтримку олімпійського, параолімпійського руху та спорту вищих досягнень в Україні» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 43. – ст. 370. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1954-14>.

4. Олімпійська хартія Міжнародного олімпійського комітету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pos-ukr.org/files/OfficialDocuments/CHARTER%20July%202007-Feb08.pdf>.

5. Международный спортивный комитет. Олимпийская хартия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sochionline2014.ru/wp-content/uploads/2010/03/olympic_charter_rus.pdf

6. Платонова В. Н. Энциклопедия олимпийского спорта [Електронний ресурс] / В. Н. Платонов. – М. : Олимпийская литература, 2002. – 494 с. – Режим доступу: <http://eknigi.org/raznoe/156829-yenciklopediya-olimpijskogo-sporta.html>

7. Бакал Д. Большая олимпийская энциклопедия [Електронний ресурс] / Д. Бакал. – М.: Эксмо, 2008. – 586 с. – Режим доступу: http://eknigi.org/nauka_i_ucheba/32692-bolshaya-olimpijskaya-yenciklopediya.html

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Симонік Анастасія Володимирівна

ОЛІМПІЙСЬКИЙ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
напрямів підготовки «Спорт», «Фізичне виховання»,
«Здоров'я людини»

Рецензент *Б. В. Кокарев*

Відповідальний за випуск *А. В. Сватъєв*

Коректор *Н. В. Мацюх*